

DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
HUKUK 132 ANAYASA HUKUKU II
2023-2024 BAHAR DÖNEMİ DERS İZLEME PROGRAMI

Dersin Kredisi	4	Ders Gün ve Saati	Salı: 10.30-12.30	Çarşamba:12.30-14.30
Öğretim Üyesi	Doç. Dr. Demet ÇELİK ULUSOY		Ofis No.	L205/L204/L 224
Web Adresi	https://staff.emu.edu.tr/demetcelikulusoy/tr/dersler/hkuk132-anayasa-hukuku-ii		E-posta Adresi	demet.celik@emu.edu.tr
Ders Yeri	Hukuk Fakültesi- LAW A1		Ofis Saati	Salı 13.30-15.30
Dersi Asiste Eden	Ar. Gör. Murat ÖZAD		E-posta Adresi	murat.ozad@emu.edu.tr

Ders Tanımı

Bu derste genel olarak Türk Anayasa Hukuku'nun ana hatları ve Türk anayasal gelişim süreçleri ele alınmaktadır. Anayasa Hukuku II dersinde öncelikli olarak, Osmanlı'da anayasal gelişmeler hakkında kısa değerlendirmeler yapılmaktadır. Osmanlı anayasal gelişim sürecinde Sened-i İttifak, Gülhane Hatt-ı Hümayunu, Tanzimat ve Islahat Fermanları ile Birinci ve İkinci Meşrutiyet dönemlerinde anayasal gelişmeler değerlendirilecektir. Cumhuriyet dönemi anayasal gelişmeleri bağlamında 1921 ve 1924 Anayasaları genel çerçevede ele alınacaktır. Dersin kapsamı içerisinde 1961 Anayasası'nın yapılışı, özellikleri ve temel ilkeleri ayrıntılı incelenir. Dersin önemli bir kısmı 1982 Anayasasının incelenmesine ayrılmıştır. 1982 Anayasası'nda yasama, yürütme ve yargı organları oluşum, fonksiyon özellikler görev ve yetkiler bağlamında incelenir. Özellikle anayasa yargısı dersin önemli konu başlıklarından biridir. 1982 Anayasası ile kurulan siyasi rejim tüm unsurlarıyla incelenecek olup, özellikle temel hak ve özgürlükler rejimi dersin önemli başlıklarından bir diğerini oluşturmaktadır.

Öğrenme Çıktıları

Dersi başarı ile tamamlamış öğrenciler;

- Osmanlı-Türk Anayasal gelişimi hakkında derinlemesine bilgi sahibi olacaklardır. Bununla birlikte 1982 Anayasası'na ilişkin olarak devlet organlarının kuruluş, işleyiş ve birbirleriyle olan ilişkileri ayrıntılı olarak incelenmektedir. Öğrenciler 1982 Anayasasına hakim olan ilkeleri temel hak ve özgürlükler rejimini önceki anayasalar bakımından karşılaştırmalı olarak öğreneceklerdir.
- 1982 Anayasası'na göre TBMM içyapısı, çalışma düzeni, üyeleri ve yasama fonksiyonu TBMM görev ve yetkileri hakkında yeterli bilgi edinmiş olacaklardır. 1982 Anayasası'na ilişkin olarak yürütme organı ve düzenleyici işlemleri ile anayasa yargısı ve anayasanın değiştirilmesine ilişkin temel konularda yeterlilik kazanacaklardır.

Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Ders, anlatım şeklinde yapılacaktır.

Dersi alan öğrenciler, verilen görevleri yerine getirmekle sorumludur.

Dersle ilgili tüm bilgiler (ders materyalleri, duyurular gibi) ilk derste öğrencilere verilecektir.

Duyurularla ilgili olarak öğretim üyesinin web sayfası takip edilebilir.

Ders Materyalleri

Ders Kitapları

Ergun Özbudun, *“Türk Anayasa Hukuku”*, Baskı: 21, 2021/10, Yetkin Yayınları, Ankara.

Kemal Gözler, *“Türk Anayasa Hukuku Dersleri”*, Baskı: 6, Ekin Yayınevi, Bursa, 26. Baskı, 2021

Bülent Tanör, *“Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri”*, Yapı Kredi Yayınları

1982 Anayasası, 2017 Yılında Yapılan Anayasa değişiklikleri ile Birlikte: Derste ayrıca Anayasal Belgeler ile Önceki Anayasa metinleri inceleneceğinden bu belge ve anayasa metinlerini edinmeniz gereklidir.

Yardımcı Kitaplar

İbrahim Ö. Kaboğlu, *“Özgürlükler Hukuku”*, Baskı: 6, İmge Yayınevi, İstanbul, 2002.

Pratik Çalışma Kitap Önerileri

Sultan Tahmazoğlu Üzeltürk-Tevfik Sönmez Küçük, *“Anayasa Hukuku ve Türk Anayasa Hukuku Uygulamaları”*, Legal Yayınevi, 1. Baskı, 2013.

Kemal Gözler, *“Türk Anayasa Hukuku Pratik Çalışmaları”*, Ekin Yayınevi, son baskı, Bursa.

KİTAPLARIN EN GÜNCEL BASKISINI EDİNMENİZ GEREKİR.

Ders İçin Kullanılabilecek Web Adresleri

Anayasa Mahkemesi: www.anayasa.gov.tr

Özellikle kararlar bilgi bankası ve ilgili mevzuat için bakınız.

TBMM: <http://www.tbmm.gov.tr/>

Mevzuat: <http://www.mevzuat.gov.tr/>

Resmi Gazete: <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx>

Haftalık Ders Planı / Konu Başlıkları

1

Derse Giriş: *Anayasal Belgelerin Niteliği Açısından Anayasa Yapım Sürecinin Genel Değerlendirmesi*; Bu kısa tekrarla, Anayasa Hukuku genel esaslar kısmında görülen ve Türk

	<p>Anayasa Hukuku çerçevesinde incelenecek olan anayasal belgelerin niteliklerinin tahlil edilmesi sağlanacaktır.</p> <p>Anayasalar neden yapılır?</p> <p>Anayasaların tanımı üzerine Derse Giriş: Klasik anayasa tanımları üzerine: maddi/Şekli anlamda anayasa, normlar hiyerarşisi, anayasaların doğuşu ve anayasalara duyulan ihtiyaç, anayasalara ilişkin güncel tanım, egemenlik-siyasi iktidar kavramları</p> <p>Anayasacılık nedir? Anayasacılık ilkeleri nelerdir?</p> <p>Tanım, Fonksiyon ve İlkeler: Kuvvetler ayrılığı, hukuk devleti, anayasaların üstünlüğü ve bağlayıcılığı, temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması, yargı bağımsızlığı-tarafsızlığı, anayasa yargısı üzerine değerlendirmeler.</p> <p>Hukuk Devleti Kavramı Üzerine: Şekli ve maddi anlamda hukuk devleti, hukuk kurallarının kalitesi/niteliği üzerine değerlendirmeler, hukuk güvenliği ilkesi, öngörülebilirlik İlkesi Belirlilik, açıklık ilkelerinin temel haklar bakımından önemi ve özgürlüklerin güvencesi olmaları boyutu</p> <p>Anayasada Temel hak ve özgürlüklerin Güvence altına alınması üzerine; insan hakları, tabii hak anlayışı, liberal anayasacılık, insan haklarının tanınması ve güvence altına alınması</p> <p>Anayasanın İçeriği Üzerine:</p> <ol style="list-style-type: none"> Başlangıç Metni: Hukuki Değeri İncelenmesi Anayasaya Uygunluk Denetiminde Ölçü Norm Olması Üzerine Değerlendirilmesi Genel İlkeler: Anayasanın 1-11. Maddelerine ilişkin devletin temel niteliklerinin incelenmesi Temel hak ve özgürlükler Sistemi/Tasnifi ve Kavramları: <ol style="list-style-type: none"> Temel Hak ve Özgürlüklerin Temel Niteliği Üzerine Anayasa Madde 12'nin İncelenmesi Temel Hakların Güvence Altına Alınması Yöntemi: Madde 13,14,15 ve 16'nın İncelenmesi Temel Hak ve Özgürlüklerin Tasnifi: Tasnife ilişkin Genel Değerlendirmeler ile Jellinek'in Tasnifinin Açıklanması: Negatif Statü Hakları, Pozitif Statü Hakları ve Aktif Statü Hakları Negatif Statü Hakları, Pozitif Statü Hakları ve Aktif Statü Hakları Üzerinden Anayasadaki temel hak ve özgürlüklerin tanıtılması <p>Devlet Organlarının Oluşumu İşleyişi ve Fonksiyonları Üzerine Genel Değerlendirme: Yasama Yürütme Yargı</p> <p>Diğer Anayasal İlkeler: Değiştirilmesi ve Mali-Ekonomik Boyutu, Geçici Maddeleri</p>
2	<p>Osmanlı Anayasal Gelişmelerine Giriş: Hazırlanışları, İçerikleri, Kazanımları, Hukuki ve Anayasal Nitelikleri bakımından değerlendirilecektir.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1808 Sened-i İttifak, 1839 Gülhane Hatt-ı Hümayunu (Tanzimat Fermanı) <p>1856 Islahat Fermanı</p> <p>Osmanlı'da İlk Anayasa: Kanuni Esasi ve Değişiklikleri: Osmanlı'daki ilk anayasa ve değişikliği ifade eden iki anayasal gelişim süreci, içerikleri, anayasal belge olarak kazanımları ile hukuki ve anayasal nitelikleri bakımından genel olarak incelenecektir. Söz konusu anayasal gelişmelerin, önceki anayasal gelişim süreçleri ve anayasal nitelikleri bakımından farklılıklarına işaret edilecektir.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1876 Kanun-i Esasi (Birinci Meşrutiyet) 1909 Kanun-i Esasi Değişiklikleri (İkinci Meşrutiyet)
3	<p>Cumhuriyet Dönemi Anayasal Gelişmeler: Ulusal devletin kurulması sürecine geçiş, Anayasa'nın özellikleri, niteliği, dinamikleri, devlet organlarının ilişkileri bakımından değerlendirilmesi, Temel Hak ve Özgürlükler Rejimi.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (1921 Anayasası): Cumhuriyetin ilanı ve akabindeki değişiklikler genel olarak incelenecektir. 1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (1921 Anayasası): Değişiklikleri ile Çok Partili Siyasi Rejime Geçiş Aşamaları incelenecektir.
4	<p>1960 Askeri Müdahalesi ve T.C. 1961 Anayasası</p> <p>1980 Askeri Darbesi ve T.C. 1982</p> <p>Her iki anayasa yapılışına ilişkin süreç, hazırlanışları, temel özellikleri bakımından incelenerek, karşılaştırılacaktır.</p> <p>T.C. 1961 Anayasası ve T.C. 1982 Anayasası'nın Cumhuriyetin Nitelikleri Bakımından İncelenmeleri/Karşılaştırılması</p>

	<p>1- Cumhuriyetin Nitelikleri Başlangıç İlkeleri, Toplumun Huzuru ve Milli Dayanışma ve Adalet, Cumhuriyetçilik, Üniter Devlet, Atatürk Milliyetçiliği kavramları.</p> <p>2- Sosyal Devlet</p> <p>3- Demokratik Devlet</p>
5	<p>1961 ve 1982 Anayasalarında Cumhuriyetin Niteliklerine Devam;</p> <p>4- Laiklik</p> <p>5- Eşitlik İlkesi</p> <p>Kaynak Önerileri: Merih ÖDEN, Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi, 2003 Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, ISBN 975-464-271-0.</p> <p>6- Hukuk Devleti</p> <p>7- İnsan Haklarına Dayalı /Saygılı Devlet</p> <p>1961 ve 1982 Anayasalarında Temel Hak ve Özgürlükler Rejimine Giriş Kavramlarla Hak ve Özgürlükler, Hak ve Özgürlükler Rejimi, Anayasaların Temel Hak ve Özgürlük Tipolojisi ve tanımlanması</p> <p>1- Kanunilik İlkesi: Hukuk Devleti Bağlamında İnceleme</p> <p>2- Ölçülük İlkesi: Tanım ve Unsurlarının İncelenmesi</p> <p>3- Hakkın Özü: Tanımı ve Anayasa Mahkemesi Kararları Üzerinden Açıklama</p> <p>4- Laik Cumhuriyetin Gereklileri: Laiklik İlkesi ve Cumhuriyet Kavramının Tanımlanması Üzerine</p>
6	<p>1961 ve 1982 Anayasalarında Karşılaştırmalı Temel Hak ve Özgürlükler Rejimi-Devam</p> <p>5- Demokratik Toplum Düzenine Uygun Olma: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve AİHM Kararları üzerinden değerlendirilmesi demokratik toplumda gereklilik kavramı ile İnceleme</p> <p>6- Özel Sınırlama Sebepleri: Nedene Bağlılık, Özel ve Genel Sınırlama Sebepleri, Basit Yasa Kaydı, Nitelikli Yasa Kaydı, Mutlak Hak, Objektif Sınır, Özgül Güvence, Norm Alanı kavramlarının açıklanması</p>
7	<p>1982 Anayasası'nda Yasama Organı: Yasama organının Fonksiyonu TBMM Çalışma Düzeni ve İç Yapısı Üyelerin Seçimi ve Hukuki Statüleri</p>
8	<p>TBMM Görev ve Yetkileri Yasama organının İşlemleri, TBMM'nin Norm Koyucu İşlevi Üzerine Yasama İşlemleri: Kanun, Parlamento Kararı, Uluslararası Anlaşmaların Onaylanmasının Uygun Bulunması TBMM'nin Denetim İşlevi Diğer İşlevleri</p>
9	<p>Yürütme Organına Giriş Yürütme Görevi Üzerine Değerlendirmeler Cumhurbaşkanı Seçimi, Görev ve Yetkileri ile Sorumluluk ve Sorumsuzluk. Yürütme Organı ve Düzenleyici İşlemler:</p> <p>1- Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri</p> <p>2- 2017 Anayasa Değişikliği Öncesi Kanun Hükmünde Kararname rejiminin incelenmesi</p> <p>3- Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde yetki, usul, sebep, konu ve denetim açısından kapsamının incelenmesi</p> <p>Olağanüstü Yönetim Biçimleri Olağanüstü Hal İlanı ve Hukuki Rejimi, Olağanüstü Hal Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri</p>
10	<p>Yargı Organı Yargı Bağımsızlığı ve tarafsızlığı, Yargıya hâkim olan ilkeler ve incelenmesi, Hakim ve Savcılar Kurulu ve Yapısı</p>
11	<p>Anayasa Yargısı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu, Üyeleri ile Görev ve Yetkileri. Anayasa Mahkemesi'nin Teşkilat Yapısı, Çalışma Usulü, Karar ve Toplantı Yeterlikleri Anayasa Mahkemesi'nin Norm Denetimi Dışındaki Görevleri Anayasa Mahkemesi'nin Norm Denetimi Görevi Anayasa Yargısındaki Denetimin Kapsamı: Şekil ve Esas Bakımından Denetim</p>

Anayasa Yargısı'nda Denetime Tabi normlar: Kanunlar, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri, TBMM İÇtüzüğü, Eylemli İÇtüzük ve Anayasa Mahkemesinin Başvuruya Konu Olan Norm üzerindeki Hukuki Nitelik Saptaması Üzerine

Denetim Dışı Normlar: Parlamento Kararları, OHAL Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri, Uluslararası Anlaşmalar ve diğer denetim dışı normlar

Anayasa Yargısında Denetim Yolları: İptal Davası Yoluyla Denetim (Soyut Norm Denetimi)

Anayasa Yargısında Denetim Yolları 2: İtiraz Yolu İLE Denetim (Somut Norm Denetimi), Anayasa Yargısında Denetim Yolları 3: Bireysel Başvuru

Anayasa Mahkemesinin Kararlarının Özellikleri: İptal Kararları ve Ret Kararları

Esastan ve İlk İncelemeden Ret Kararlarının Hukuki Sonuçları

Yorumlu Ret Kararı

Erteleme Kararı

Yürürlüğü Durdurma Kararı

Dersin Zorunlulukları

- 2023-2024 Bahar döneminde Dersin işlenişinde DAÜ'de Senato ve Hukuk Fakültesinin ilgili Kurullar aracılığıyla alınan kararlar çerçevesinde yürütülen eğitim modeli uygulanacaktır.
- Bu derste derse **devam etme, yoklama ve NG notuna ilişkin olarak DAÜ Hukuk Fakültesi tarafından alınan kararlar uygulanacaktır. Derse katılım zorunludur. Ders saati süresinde başlatılacak olan E-Yoklamaya girişi yaparak yoklamaya katılmak zorunludur. Dersi veren ve asiste eden öğretim elemanları ders başlangıcında E- yoklamayı başlatarak öğrencilerin yoklama girişi yapmaları için gerekli işlemleri başlatırlar. Yoklamaya giriş yapmak, yoklama listelerindeki girişi kontrol etmek gibi devama ilişkin zorunluluklar öğrencilerin yükümlülüğüdür. Yoklamada bir sorun olması halinde ders saati sonunda sorunu olan öğrenci Dersi veren ve asiste eden öğretim elemanları ile iletişime geçmelidir. Daha sonra yapılacak itirazlar veya düzeltme talepleri o derse ilişkin devamın hesaplanmasında dikkate alınmaz. Sağlık nedeniyle derse katılmamış olanların Raporlarını (Özel veya Devlet Hastanelerinden alınmış olanlar) DAÜ Hukuk Fakültesi Danışma ofisi ibraz vermeleri gerekmektedir. Raporları ilgili Kurullarca değerlendirilerek uygun bulunanlar raporlarına konu olan tarihlerde E-Yoklamadan muaf sayılırlar.**
- Anayasa Hukuku II dersinde, **Haftalık Ders çizelgesi** takip edilecektir. Konuların sırası değişebilir. Bu konuda öğretim üyesi gerekli bilgilendirmeleri sınıfta yapar. Ders çizelgesindeki planda resmi tatiller vb. nedenlerle kaybı söz konusu olabilir. Bu nedenle dönem içerisinde önceden duyuru yapılmak koşuluyla öğrencilere **ek ders yapılabilir.**
- Bu ders kapsamında ara ara **pratik çalışmalarına yer verilecektir.** Pratik çalışmaları ders sırasında ya da önceden belirlenerek duyurulacak bir gün ve saatte veya ders saatinde yapılacaktır. Öğrencilerin, bu derse ayırdıkları haftalık ders çalışma rutinleri içerisine, özellikle, pratik çalışma metodunu (Anayasa Mahkemesi sitesinden karar incelemesi, pratik kitaplarından soru çözülmesi gibi) dahil etmeleri gerekir.
- Tüm öğrencilerin, özellikle **T.C. 1982 Anayasası** ile derse katılmaları gerekmektedir.
- Öğrencilerin dersin ölçme değerlendirme gereklilikleri **bakımından ders kitaplarından faydalanmaları zorunludur.** Ayrıca, ders çizelgesinde belirtilen yardımcı kaynaklar da kullanılabilir. Bunun dışında ders notu, Youtube video ders anlatımları, başka üniversitelerdeki ders notları vb. kaynaklardan hazırlanmaları yeterli değildir.
- Derste, **ses kaydı yapılması yasaktır.** İzin almadan **görüntü veya ses kaydı kişilik haklarının ihlali, kişisel verilerin rıza alınmaksızın kaydedilmesi anlamına gelmekte ve hukuk aykırıdır.** Ses kaydı yapıldığı tespit edilen öğrenciler **izinsiz ses kaydı yaptıkları ve öğretim üyesi ile sınıftaki diğer kişilerin kişilik haklarına aykırı eylemleri nedeniyle haklarında tutanak tutulacaktır.**
- Dersin sınavları pratik olay, Anayasa Mahkemesi kararları, yorum ve muhakeme gerektirecek klasik sorulardan (en az % 50'si) oluşacağı gibi, belirli bir oranda (en fazla % 50) boşluk doldurma, test, doğru/yanlış ve seçenekli sorulardan da oluşabilir. Bu hususta kesin bilgi sınavdan önceki son derste öğrencilere verilecektir.
- Her öğrencinin **telafi sınavına** girme hakkı vardır. Öğrencinin bir sınava katılmadığı durumda sınav tarihinden itibaren **en geç üç iş günü içerisinde sağlık raporu** sunmakla yükümlüdür. Fakülte **Telafi Komitesi'nce rapor ve dilekçeleri uygun bulunan öğrenciler,** Telafi sınavına kabul edilirler. Telafi sınavları dönem sonunda tek bir periyotta yapılır ve Sınav kapsamı **tüm konuları içerecek şekilde karar değerlendirmesi ve klasik sınav şeklinde yapılır.**
- Öğrencilerin, sınav sonuçları açıklandıktan **sonra beş iş günü içerisinde** aldığı nota bir dilekçeyle itiraz edebilir. İtirazları kabul edilen öğrenciler, daha önce ilan edilecek olan **"kağıt gösterme" gününde kağıtlarına öğretim üyesi ile bakabileceklerdir.**
- Derse devamı desteklemek amacıyla ara ara küçük sınav ve/veya ödev ile derse devam takibi yapılabilir. Ayrıca öğrencilerin derisi takibi ile ilgili bilgileri, DAÜ'nin online ders takip çizelgesine de işlenecektir.

Değerlendirme Yöntemi

Değerlendirme	Ara Sınav	Final Sınavı		
Yüzdeler	30 %	70 %		

